

Jumalateenistus Nõos P, 31.12.23 kl 11.00, pühapäev pärast jõulupühi

Lektsioonid: Gl 4:3–7; Lk 2:33–40

Pihikõne: Ps 103:2

Jutlus: Js 25:1,4–5

Laulud: 25B (1–4); 35 (1–4, 5); 36 (1–2); 27 (1–4)

*Issand, sina oled mu Jumal, ma tahan sind ülistada, su nime kiita, sest sa oled teinud imet, su otsused muistsest ajast on õiged ja kindlad. Sest sa oled kindluseks viletsale ja pelgupaigaks vaesele ta kitsikuses, ulualuseks raju eest, varjuks palavuse eest; on ju julmade viha otsekui raju, mis raputab müüri, otsekui lõõsk põuaajal. Sina vaigistad võõraste möllu, otsekui palavus pilve varjus vaikib julmade võidulaul.*

Tänases kirjakohas pöördub prohvet Jesaja tänukõnega Issanda poole, kes on Iisraeli rahvast muistsest ajast alates imepärasel viisil kaitsnud ja hoidnud.

VT on selliseid Jumala imetegusid oma rahvale täis, kuid esimesena tuleb ühele Iisraeli rahva liikmele meelde ikka imepärane pääsemine vaarao sõjaväe käest põgenemisel Egiptuse vangipõlvest Moosese juhtimisel. Ka Mooses ise hüüab oma võidulaulus pärast vaarao sõjaväe hävingut 2Ms 15:11: „Kes on sinu sarnane jumalate keskel, Issand? Kes on sinu sarnane, pühakute keskel ülistatu, kardetava kuulsusega imetegija?“

See tekitab mõtte, et õnnis on rahvas, kes saab jõudu ammutada oma mineviku imepärasest episoodidest, mis seostuvad Jumala abiga. Kui mõelda nt kristlikele rahvastele, siis on neid Jumalaga seostuvaid episooide paljudel.

Meelde tuleb nt Taani kuningriigi lipp Dannebrog, mis on maailma üks vanemaid riigilippe (esmamainitud 1370) ja vanim pidevalt kasutuses olev riigilipp maailmas. Legendi kohaselt kukkus ajal, kui Taani kuningas Valdemar II Võitja sõdis Tallinnas Lindanise linnuse lähedal eestlastega, lipp 15. juunil 1219 taevast alla, mille tõttu taanlased võitsid lahingu.

Loo kirja pannud frantsiskaani munga ja ajalookirjutaja Peder Olseni (surnud 1570) sõnul läinud lahing halvasti ja lüüasaamine tundunud vältimatuna. Lundi peapiiskop Anders Sunesen palvetas aga mäe otsas, kust avanes vaade lahingule, ülestõstetud kätega ja mida enam ta palvetas, seda paremini taanlastel läks. Kui aga ta käed väsisid ja langesid, surusid eestlased taanlased tagasi. Kaks sõdurit aitas tal käsi hoida. Siiski hakkasid taanlased kaotama. Järsku langes aga taevast Dannebrog. Kuningas innustas sellega vägesid, nad said julgust ja võitsid lahingu.

Sellel jutustusel on ilmne seos 2Ms 17 kirjeldatud Iisraeli rahva ja amalekkide kokkupõrkega. Ka seal hoiab Mooses oma käsi üleval ja Iisrael on sellal võidukas. Kui ta aga oma käed langeda laseb, saavad amalekid jõudu juurde. Ja ka seal toetasid Aaron ja Huur tema käsi, nii et Iisrael Joosua juhtimisel lõpuks võitis.

Tahan selle pika kirjeldusega öelda, et nt taani rahval on alati võimalik meenutada Jumala imelist sekkumist nende rahva ja riigi ajaloos ning seda isegi toetudes Piibli pärimusele. Piisab, et vaadata riigilippu ja meenub Jumala abi. Sellele abile on võimalik viidata alati ka siis, kui riigil ja rahval kõige paremini ei lähe ja saada innustust Jumala vägevaist tegudest ammu möödunud ajal. Sest miks ei peaks siis Jumal aitama ka nüüd, kui tema poole sama kindlameelselt paluda nagu kord Lundi peapiiskop?

Küllap leiaks, nagu öeldud, selliseid lugusid kristlikelt rahvastelt veel ja veel. Nt lugu, kuidas soomlased kuulutasid enne Talvesõja algust välja üleriikliku palvapäeva ja suutsid raskes sõjas Venemaaga jääda iseseisvaks riigiks.

Ent kas ka eesti rahval on mõni sarnane lugu, millest raskel ajal innustust saada?

Esimese hooga sellist lugu meelde ei tule. Pigem on meie rahva ajaloolises mälus episood muistsest vabadusvõitlusest, mille kirjelduses Läti Hendrikul esineb jumala nimi Tharaphita. Muistne vabadusvõitlus aga kaotati ja innustust see rasketel hetkedel pakkuda ei saagi.

Samasse konteksti asetub Jüriöö ülestõus 1343–1345, mis toimus kristlike vallutajate vastu ja mis lõpuks samuti luhtus.

Võidukas on meie rahva mälus küll Vabadussõda 1918–20, mille võiduka relvarahu 104. aastapäeva mõne päeva pärast, 3. jaanuaril 2024 tähistame. Siiski ei tea ma rõhutatuna episoodi, mil paluti Jumalalt abi, ehkki kindlasti neid oli. Meie rahva kollektiivses mälus neid aga pole.

Tean küll, et Jumalat tänati pärast Vabadussõda 1923. aasta üldlaulupeol, sest selle kavas olid, erinevalt eelmisest, 1910. aasta üldlaulupeost, mõned vaimulikud laulud – justnagu tänuks Jumalale Vabadussõja võiduka lõpu eest. Tuleb ka meelde, et meie lähedal Elvas valmis ja pühitseti 1920 kirik just Vabadussõja võidu tuules. Ja Tallinna Nõmme Rahukirik on 1924 pühitsetud Tartu rahu mälestuskirikuks. Kuid, nagu öeldud, sellest võidukast sõjast pole meie rahva kollektiivses mälus erilisi märke Jumala imepärasest abist.

Omamoodi ime on ju ka Eesti vabakssaamine nn laulvas revolutsioonis 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate algul, kuid ka seda perioodi ei seosta meie rahvas Jumala vägevate tegudega. Ehkki palju rahvast liitus kirikuga, 1994. aasta üldlaulupeol esitati Urmas Sisaski „Eesti missa“ jne.

Teen sellest kõigest järelduse, et kolmainus Jumal ei kuulu eesti rahvuslikku narratiivi. Olen küll kindel, et eesti rahva püsijäämine, Eesti riigi sünd ja taasiseseisvumine on Jumala kingitus, kuid kas eesti rahvas taipab raskel ajal oma Heategija poole pöörduda ja Temalt abi paluda?

Ja ometi on eesti rahva eneseteadvuses tema väiksus ja nõrkus: vähe rahvast ja väike maa. Kuidas sa sellistes tingimustes ikka vaenlasele vastu astud? Sest nagu prohvet meie kirjakohas ütleb: „...on ju julmade viha otsekui raju, mis raputab müüri, otsekui lõõsk põuaajal.“ Julmade suurrahvaste viha on meie rahvas tunda saanud ja see ähvrab ka tänapäeval.

Siin aitab ainult Jumala appi kutsumine, sest Jumal on „kindluseks viletsale ja pelgupaigaks vaesele ta kitsikuses, ulaluseks raju eest, varjuks palavuse eest“ ning Tema vaigistab „võõraste möllu, otsekui palavus pilve varjus vaikib julmade võidulaul“.

Kuidas siis teha nii, et Jumal eesti rahval ikka meeles püsiks. Ühest küljest võib vastata Jeesuse sõnadega Mk 10:27: „Inimeste käes on see võimatu, mitte aga Jumala käes, sest Jumala käes on kõik võimalik.“ Jumal ilmutab end suurte imetegude kaudu – nagu vaarao sõjaväe käest pääsemine Iisraeli rahva puhul ja lahingu võitmine palve peale taevast langeva lipu abil taanlaste puhul – siis, kui Tema seda vajalikuks peab. Inimene seda kuidagi esile kutsuda ei saa, saab vaid usus Jumalale alistuda ja teha seda, mida ta ütleb.

Teisest küljest on Jumal kõigile inimestele ja ka meie rahvale andnud võimaluse end meelde tuletada Kristuse koguduse kaudu, kes siiani siin maailmas tegutseb ja on kasvanud 2000 kristliku aasta jooksul üle miljoni kristlase võrra aastas: kuni 2,38 miljardini.

Seepärast näen Kristuse koguduse rolli eriti tähtsana just Eestis ja nendes kristlikes maades, mille rahvusliku narratiivi osaks pole saanud Looja Jumal, kes on end ilmutanud Jeesuse Kristuse läbi. Meie ülesanne on igal võimalusel kuulutada Jumala au: näidata Tema suuri tegusid meie rahva ajaloos ja tänapäeval, suurtes ja väikestes sündmustes, rahva ja üksikisiku elus.

Mt 25:31j ütleb Jeesus: „Aga kui Inimese Poeg tuleb oma kirkuses ja kõik inglid temaga, siis ta istub oma kirkuse troonile ja ta ette kogutakse kõik rahvad ja ta eraldab nad üksteisest, otsekui karjane eraldab lambad sikkudest. Ja ta seab lambad oma paremale käele, sikud aga vasakule käele.“ „Rahvaste“ kohta on kasutatud sõna ἔθνος, mis Piiblis tähendab rahvast või rassi, mis erineb Iisraelist, niisiis paganrahvaid.

Kui eesti rahvas jääb püsima, siis on seal viimses kohtus kord Inimese Poja ees ka tema. Teame, mida kuningas Inimese Poeg seal viimses kohtus määravaks peab: kas inimesed on tähelepanu osutanud abivajajaile. Ma arvan, et Eesti pole selles osas käitunud halvasti. Meenutagem kasvõi 1925. aastal Riigikogus vastu võetud Vähemusrahvaste kulturomavalitsuse seadust. Või ka nüüd Ukraina abistamist sõjas Venemaaga.

Siiski ütleb Jeesus Mk 12:29 kõige tähtsama käsu kohta: „Esimene on: Kuule, Iisrael, Issand, meie Jumal, on ainus Issand, ja armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma mõistusega ja kogu oma jõuga! Teine on see: Armasta oma ligimest nagu iseennast! Mingit muud neist suuremat käsku ei ole.“

Kui eesti rahvas suudab hakata Issandat oma Jumalat armastama kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma mõistusega ja kogu oma jõuga, siis võib ta jääda püsima – nii siin kui viimses kohtus. Selleks aidaku teda ja meid kõiki, tema liikmeid, Jumal!

Aamen.